

SŁOWO OD REDAKCJI

Redakcja czasopisma pragnie poświęcić niniejszy tom problematyce – często w naukowym dyskursie bagatelizowanej i marginalizowanej – edukacji oraz tożsamości regionalnej. W numerze poddano pod dyskusję obecną kondycję edukacji regionalnej, perspektywy jej rozwoju, implementację szkolną oraz zagadnienia związane z tożsamością lokalną (Górny Śląsk, Kaszuby, Podlasie). Nasze dziedzictwo kulturowe odgrywa szczególną rolę w kreowaniu tożsamości społeczno-kulturowej. Identyfikacja z „małą ojczyzną” staje się coraz trudniejsza z uwagi na szeroko rozumianą globalizację, ale także różne procesy transkulturowe, które mogą ją osłabiać. Jak zatem pielęgnować w sobie „lokalność”, gdy mieszkamy z dala od ojczyzny? W jaki sposób wzmacniać troskę o swój region, kiedy staje się on wielokulturowy i zmienia swój charakter? W tym kontekście ważne stają się formy i metody realizacji edukacji regionalnej na poszczególnych etapach edukacyjnych, jak również dostosowanie treści do potrzeb i zainteresowań młodych ludzi. Troška o popularyzowanie tej tematyki przyczyniła się do powstania kilka lat temu Grupy Studyjnej ds. Edukacji Regionalnej w ramach Sekcji Pedagogiki Kultury i Edukacji Międzykulturowej przy KNP PAN. Redaktor naczelna oraz autorzy tego tomu są zaangażowani w pracę zespołu. Kilka tekstów stanowi pokłosie III Seminarium Naukowego Sekcji Pedagogiki Kultury Edukacji Międzykulturowej przy KNP PAN, zorganizowanego w kwietniu 2021 roku z inicjatywy członków tej grupy studyjnej.

Tom otwiera tekst Tomasza Leszniewskiego *Problem społecznej akceptacji inności. Analiza mechanizmów funkcjonujących wewnątrz struktury tożsamościowej odpowiedzialnych za identyfikacje indywidualne*

i kolektywne. W kolejnym artykule – *Problem tolerancji w edukacji międzykulturowej* – ukazano znaczenie tolerancji w procesie edukacyjnym. Tolerancja jest uznawana przez Józefa Górniewicza za wartość moralną i postawę. Jej kształtowanie stanowi zasadniczy cel w procesie wychowania formalnego i pozaformalnego. Zagadnienie tolerancji omówiono w odniesieniu do założeń ideowych edukacji międzykulturowej. Trzeci tekst dotyczy równie ważnej i niezwykle aktualnej problematyki migracji i związanych z nią potrzeb wsparcia adolescentów i młodych dorosłych. Przedmiotem analizy są praktyki wsparcia związanego z sytuacją migracji. Autorka zwraca uwagę na wieloaspektowe (społeczne, kulturowe, ekonomiczne, polityczne) pojmowanie tego zjawiska. Akcentuje specyficzne problemy tych grup wiekowych, wymagające podejmowania działań o charakterze wsparcia. Adresatami takiego wsparcia są podmioty o różnym statusie (migrant i jego rodzina oraz środowisko społeczno-kulturowe, w którym jest ulokowany).

W artykule *Edukacja regionalna w opinii uczniów szkół podstawowych – komunikat z badań* poruszono zagadnienie edukacji regionalnej w kontekście jej roli i miejsca we współczesnej szkole. Stanowi on prezentację badań przeprowadzonych wśród uczniów podlaskich szkół. Autorka stoi na stanowisku, że zarówno uzyskane dane, jak i dostrzeżone przez badaczy w ostatnich latach zaniedbania programowe wobec treści regionalnych powodują konieczność ponownego podjęcia dyskusji nad podstawowymi problemami i postulatami kształcenia z zakresu edukacji regionalnej w polskim systemie edukacyjnym. Z kolei Gabriela Piechaczek-Ogierman przenosi czytelników na teren Górnego Śląska. Tekst o (nie)zakorzenieniu w śląskości opiera się na biograficznej (re)konstrukcji tożsamości jednej z kobiet uczestniczących w badaniach i stanowi przyczynek do dyskusji nad wyobrażoną wspólnotą Nowych Ślązaków.

Anna Józefowicz prezentuje Wrocławską Szkołę Przyszłości założoną i prowadzoną przez 32 lata przez profesora Ryszarda Łukaszewicza. Ukazuje jej funkcjonowanie przez pryzmat *Roku polskiego w życiu, tradycji i pieśni* Zygmunta Glogera, który stał się inspiracją do licznych działań edukacyjnych podejmowanych w tej placówce. W części teoretycznej artykułu została przybliżona sylwetka Z. Glogera – wybitnego polskiego etnografa oraz historia Wrocławskiej Szkoły Przyszłości.

Drugą część stanowi obszerny wywiad z profesorem Ryszardem Łukaszewiczem.

Tom zamyka artykuł *Dyskurs tożsamościowy elit kaszubskich w kontekście Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021*. Według Artura Jabłońskiego dyskurs ten ogniskuje się wokół problemu politycznych konsekwencji użycia wobec Kaszubów terminu „naród”, co w sposób szczególny uwidacznia spis Powszechny. Kwestia „narodu kaszubskiego” sięga lat 40. XIX wieku i pozostaje żywa w całej historii ruchu kaszubskiego. Była spychana na margines, ale po pojawieniu się w 2005 roku *Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym* i przyznaniu językowi kaszubskiemu politycznego statusu „języka regionalnego” oraz po zarejestrowaniu Stowarzyszenia „Kaszëbskô Jednota” okazało się, że istotą sporu o status kultury Kaszubów i społeczny status wspólnoty jest przede wszystkim jej narodo-wo-kulturowa odrębność.

W numerze zamieszczono także recenzję książki Tomasza Biernata, Piotra Krakowiaka i Tomasza Leszniewskiego *Emigracja zarobkowa Polaków do Szkocji. Społeczne i kulturowe konteksty adaptacji*, wydanej w 2021 roku przez Wydawnictwo Naukowe UMK, jak również sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Różne aspekty gry i grywalizacji w kulturze XXI wieku” (6–7.12.2021).

Joanna Cukras-Stelągowska